

Галина Михайлишин,

доктор філософських наук, професор,
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника”
(м.Івано-Франківськ, Україна)

Galyna Mykhaylyshyn,

Doctor of philosophical science, Professor,
Vasyl Stefanyk Precarpathian national university
(Ivano-Frankivsk, Ukraine)
galmuh60@gmail.com

Інна Червінська,

кандидат педагогічних наук, доцент,
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника”
(м.Івано-Франківськ, Україна)

Inna Chervinska,

Candidate of pedagogical sciences (PhD), Associate
Professor, Vasyl Stefanyk Precarpathian national
university (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
chervinska.inna@gmail.com

Оксана Кондур,

кандидат фізико-математичних наук, доцент,
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника”
(м.Івано-Франківськ, Україна)

Oksana Kondur,

Candidate of physics and mathematics sciences,
Associate Professor, Vasyl Stefanyk Precarpathian
national university (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
oxikon13@gmail.com

**TEORETYCZNE ORAZ METODYCZNE ZASADY MONITOROWANIA JAKOŚCI
EDUKACJI UNIWERSYTECKIEJ**

**THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BASES OF THE MONITORING OF THE
UNIVERSITY QUALITY EDUCATION**

Сучасні економічні та соціальні відносини потребують нових шляхів вирішення проблеми об'єктивної оцінки якості освіти. Метою публікації є опис компонентів моніторингу якості надання освітніх послуг закладами вищої освіти, розкриття їх ролі та значення у формуванні цілісної системи освіти країни. Акцентується увага на проблемах змістового наповнення та структуризації моніторингу якості освіти. Структуру моніторингу визначено як складну суб'єктивно-об'єктивну динамічно нестабільну систему, що знаходиться під впливом соціально-економічної дійсності. Розкрито роль компонентів моніторингу якості освіти у формуванні цілісної системи навчально-виховної роботи сучасної закладу вищої освіти. На підставі контент-аналізу наукових джерел вказано на необхідність розвитку моніторингових досліджень, формування обізнаності, компетентності та культури їх організації та проведення.

Ключові слова: моніторинг, якість освіти, освітні виміри, освітній простір.

Modern economic and social relations need to find new ways of solving the problem of objective evaluation of the quality of education. One of the goals of the European Union in education is to improve the quality of the educational systems of the member states. In Ukraine, there is no rampant system for monitoring the quality of education. This does not allow a correct

kształtowanie i rozwój istotnych społecznych cech każdego człowieka jako członka Edukacja zawsze była specjalną funkcją społeczeństwa i państwa, mającą na celu **spójne z artykułem.**

Wyróżnienie wcześniejszej nierozwiązanych aspektów ogólnego problemu, które są dodatkowych badań.

T. Lukina, T. Fimikow i inni. Jednak wciąż istnieje wiele kwestii wymagających badańaczy V. Andrusshchenko, M. Artuhina, O. Bainazarowa, G. Elnykowa, L. Grynewych, różnych poziomach, teoretyczne aspekty opisanego problemu został zbadany przez jak i zagranicznych uczonych. Problem monitorowania jakości edukacji i zarządzania na osiągnięć akademickich studentów jest przedmiotem większej uwagi zarówno krajowych, kwestia monitorowania jakości funkcjonowania systemów edukacyjnych, wyników **problemu, i na które opierają się autorzy.**

Analiza najnowszych badań oraz publikacji, które zainicjowały rozwiązanie prawodawstwa Ukrainy w stosunku do realizacji prawa na edukację?.

bezpieczeństwa państwa, dotrymania norm i wymagań międzynarodowych *wieku* [7], „jakość edukacji jest priorytetem narodowym, przestanką narodowego bądź kraju. Jak zaznacza się w *Narodowej doktrynie rozwoju edukacji Ukrainy w XXI* decydującym czynnikiem rozwoju i koniecznym warunkiem skutecznego istnienia jakiego wskazanym kontekście staje się problem zapewnienia wysokiej jakości edukacji, która jest samorealizacji w nowej przestzeni oświatowej. Niezwykle ważnym problemem we rozpatrywać jako odpowiedź na potrzeby człowieka znaleźć swoje miejsce i możliwości studia [1]. Centrum tego paradygmatu musi zrobić się edukacja, rozwój której można rzeczywistości odpowiednio do ludzkich wymiarów życia, poddyktowanych idealami XXI zapewni nie tylko adaptacyjny stosunek do rzeczywistości, lecz i rozwój samej platformy przetrwania, nowy paradygmat przygotowania człowieka do życia, który by jednocześnie próbuje odnaleźć socjalną, ekonomiczną oraz naukowo-technologiczną **praktycznymi.** Ukraina, jak i cały świat, znajduje się w oczekiwaniu nowej epoki.

Ogólny opis problemu oraz jego związek z ważnymi zadaniami naukowymi lub *space.*

Key words: *monitoring, quality of education, educational measurements, educational society and the achievements of society.*

a structurally complicated and dynamically unstable system that expands with the development of is focused on that the specific feature of monitoring the quality of university education is that it is forming of erudition, competence and culture of their organization and conduction. The attention analysis of scientific sources there is indicated the need for the development of monitoring studies, work of a modern establishment of higher education are examined. On the basis of content are described, their role and meaning in the forming of a total system of teaching and educational influence of socio-economic reality. The main components of monitoring the quality of education determine its structure as a mixture of complex subjective and objective system, which is under the appeal to the problem of the content and the structuring of monitoring the quality of education, role and importance in the formation of a complete education system of the country. The authors the quality of providing educational services by higher educational establishments, revealing their The purpose of the publication is the description of the leading components of monitoring systematic approach to the providing of quality in educational activities.

quality of university education. The attention is paid to the providing of quality assurance and monitoring system. The article presents a modern interpretation of the essence of monitoring the development of Ukrainian education will depend on the creation and implementation of a quality assessment of the quality of national education. And this is important. Because the successful

społeczeństwa i obywatela państwa. Poprzez edukację, jako najbardziej masową instytucję społeczną, wpływającą na kształtowanie świadomości społeczeństwa, regulowane są procesy świadomego samodoskonalenia obywateli.

Jako zjawisko społeczno-kulturowe edukacja jest niezbędną cechą oraz pewną cechą ludzkości, która charakteryzuje skuteczność rozwoju ewolucyjnego. Edukacja kieruje życiem społeczeństwa, przekształcając je z "dzisiejszego społeczeństwa" w "społeczeństwo dnia jutrzejszego", rozwija krytyczne myślenie, tworzy nową wizję sensu życia. Prowadzi to do zmiany jakości wykształcenia uniwersyteckiego w kontekście globalizujących wyzwań współczesności, zarówno na poziomie regionalnym, jak i międzynarodowym.

W tym kontekście konieczne jest zrozumienie zjawiska jakości edukacji we współczesnym dyskursie naukowym oraz odkrycie jego znaczenia metodologicznego zarówno dla procesu wiedzy naukowej, jak i dla rozwiązania sporej liczby praktycznych zadań.

Formułowanie celów artykułu (opis zadań). Opierając się na opracowanie literatury naukowej i badania doświadczeń edukacyjnych różnych typów szkół wyższych, ujawnić istotę monitorowania jakości edukacji uniwersyteckiej.

Prezentacja podstawowego materiału badawczego z pełnym uzasadnieniem uzyskanych wyników naukowych.

Jakość edukacji obserwuje się za pomocą monitorowania, jakie w dziedzinie edukacji rozumie się jako systematyczne procedury zbioru danych odpowiednio do ważnych aspektów edukacji na narodowym, regionalnym oraz lokalnym poziomach w celu ciągłego śledzenia za jej stanem i prognozą rozwoju. Bez względu na wysokie zużycie, ważność procedur monitoringowych na dzisiaj nie poddaje się żadnym wątpliwościom. Monitorowanie konieczne jest dla otrzymania obiektywnego przekroju stanu ukraińskiego systemu edukacji oraz jej miejsca w rankingu światowym. Wyniki monitorowania wykorzystują się dla opracowania oświatowej polityki państwa, a otrzymane dane dają możliwość zrealizować obiektywną ocenę stanu systemu edukacji w porównaniu z innymi krajami oraz uzgodnić wektor polityki oświatowej ze światowymi tendencjami.

Za pomocą monitorowania realizuje się analiza demograficznego, socjalnego i ekonomicznego kontekstu (względna ilość osób, które studiują; związek między ludzkimi środkami a ekonomicznym wzrostem i tym podobne), środków, które wkładają się do edukacji (stan bazy materialnej zakładów oświatowych, zabezpieczenie dydaktyczne), procesu oświatowego (organizacyjne zabezpieczenie i inne) i wyników, które produkuje system oświatowy (ilość osób, którzy wstąpili do wyższych zakładów naukowych, poziom skuteczności i jakości ich wiedzy).

Skuteczny rozwój edukacji ukraińskiej, niewątpliwie, będzie uzależniony od stworzenia i wprowadzenia systemu monitorowania jakości. Podstawą współczesnych badań monitoringowych w dziedzinie edukacji wyższej i wychowania są dokładne masowe pomiary pedagogiczne, związane z obiektywnym ocenianiem osiągniętego przez studentami poziomu dobrego wychowania i wiedzy oraz ustaleniem jego odpowiedności normom państwowym. Dlatego problem organizacji działalności służb monitoringowych i przeprowadzenie porównawczych badań monitoringowych w celu uzyskania obiektywnej i całkowitej informacji o osiągniętym systemem edukacji Ukrainy poziomie jest niezwykle wielobarwny i szczególnie aktualny dla naszego państwa w okresie radykalnego reformowania jak samego systemu edukacji, tak i systemu państwowego kierownictwa nią.

Modernizacja edukacji wyższej postawiła przed pedagogiczną nauką i praktyką zadania, związane z kształtowaniem kompetentnego specjalisty, dla którego

charakterystycznymi są mobilność zawodowa, twórczy i kreatywny stosunek do pracy. Współczesne ekonomiczne i społeczne stosunki potrzebują nowych sposobów rozwiązania problemu obiektywnej oceny jakości edukacji, nadania teoretycznego uzasadnienia wskaźnikom, kryteriom jakości i metodom, które przy tym stosują się. Wszystko to spowodowało nagłą konieczność rozwoju i udoskonalenia systemu monitorowania jakości edukacji wyższej. Ponieważ wśród priorytetowych kierunków polityki państwowej Ukrainy w stosunku do rozwoju edukacji jest odnowienie jej treści oraz form organizacji, kontroli, monitorowania jakości edukacyjno-wychowawczego procesu.

Jakość usług oświatowych wyznacza się przede wszystkim obecnością pełnowartościowej i wiarygodnej informacji o organizacji i przeprowadzeniu procesu edukacyjnego, mechanizmach zapewnienia jakości i kontroli. Najbardziej pewnym instrumentem otrzymania podobnej informacji jest monitorowanie systemowe, które przewiduje jednocześnie i sprawdzenie jakości działalności wykładowcy i jakościowej organizacji procesu oświatowego, głównym wynikiem którego występuje kompleksowe przygotowanie specjalisty do samorealizacji w społeczeństwie z późniejszym wytwarzaniem administracyjnych decyzji, adekwatnej analizy sytuacji, która ułożyła się.

W *Narodowej strategii rozwoju edukacji w Ukrainie na okres do 2021 roku* (2013) [7] oraz innymi rządowymi aktami i dokumentami normatywnymi wyznaczono główne kierunki kształtowania polityki państwowej w dziedzinie oceny jakości edukacji i konieczność stworzenia sieci regionalnych centrów monitorowania edukacji. Odpowiednio do zadań pierwszoplanowych, które powinno rozstrzygnąć państwo w zakresie edukacji wyższej, weszły te, które ogłaszają konieczność wprowadzenia nowych administracyjnych mechanizmów rozwoju edukacji monitorowania jakości edukacji, założonego na naukowym podejściu do analizy problemów i operowaniu wiarygodną informacją statystyczną.

Badania dają możliwość rozwiązywać także i sporą ilość problemów, które pojawiają się w zakresie edukacji, w szczególności:

- poznawać związek między skutecznością i socjalnymi warunkami życia studentów i wykładowców, ich moralnymi zasadami i tym podobne;
- oceniać stopień wpływu na proces edukacyjny państwowych standardów oświatowych, programów nauczania, metodycznego i technicznego urządzenia oraz innych czynników.

Kontrola i ocenianie działalności dziedziny oświatowej robią się priorytetami polityki narodowej wielu państw. Jednak bez względu na pozytywne poruszenia w tym zakresie nie wszystkie problemy są rozstrzygnięte. Taka sytuacja jest związana nie tylko z problemami finansowania programów badawczych, lecz i z problemami przeszłości, brakiem dokładnych opracowań naukowych w sprawach wyznaczenia jakości edukacji wyższej, brakiem doskonałości normatywno-prawnej bazy, która reguluje pytania życia dziedziny oświatowej, problemami charakteru ekonomicznego, konserwatyżmem myślenia osobnych kierowników i tym podobne [10].

Naszym zdaniem należy skupić uwagę na optymalizacji działalności według takich głównych kierunków: badania naukowe; innowacyjne opracowania, programy pomiarów oświatowych, konsultacje. Wszystko to realizuje się w sposób: badania problemów teorii i praktyki pomiaru w systemie edukacji, wpływu czynników zewnętrznych na realizację psychofizycznych możliwości studentów; stworzenia nowych i udoskonalenia istniejących metodyk oraz technologii pomiaru; przyszłe udoskonalenie i wykorzystanie programów pomiarów oświatowych.

Otóż, wprowadzenie monitorowania jakości bezpośrednio jest związane z ruchem ekonomicznie rozwiniętych krajów do wzrostu skuteczności edukacji w sposób polepszenia obowiązku składania sprawozdań systemów edukacyjnych w warunkach zwiększenia kosztów na edukację.

Jako kategoria filozoficzna, jakość wyraża nieodłączną od bytu obiektu jego istotną określoność, dzięki której on jest właśnie tym, a nie innym obiektem. Jakość odbija wytrwale związki złożonych elementów obiektu, charakteryzuje jego specyfikę, która daje możliwość odróżnić jeden obiekt od innych [2]. Jakość edukacji można wyznaczyć jako całokształt właściwości i charakterystyk procesu edukacyjnego, które nadają mu możliwość kształtowania takiej poziomu zawodowej i społecznej kompetencji, jaka zadowala potrzeby, które są albo które będą, obywateli, przedsiębiorstw i organizacji, społeczeństwa i państwa. Przez wspólnotę międzynarodową edukacja jakościowa uważa się jako jeden z koniecznych warunków skutecznego rozwoju jakiego bądź kraju.

Pojęcie jakości edukacji jest dość poszerzone, ponieważ obejmuje jakość nauczania, wychowania i rozwoju osobowości jako wynik działalności oświatowej. Niestety, na dzisiaj nie ma zrozumiałej pedagogicznej interpretacji jakości edukacji, nie opracowano mechanizmy obserwowania realizacji tego zamówienia państwowego. W pojęciu „jakość edukacji” nie ma wyraźnego określenia; przedstawiciele wielu nauk wydzielają w treści tego pytania cechy, specyficzne dla swojej dziedziny wiedzy, która komplikuje wytwarzanie ogólnych podejść do jego wyznaczenia i jego istoty, oraz adekwatnych kryteriów oceniania. [8]

Część badaczy podziela zdanie o tym, że jakość edukacji można tłumaczyć jako poziom zadowolenia uczestników procesu edukacyjnego, nadanymi przez zakład naukowy usługami oświatowymi albo poziom osiągnięcia postawionych oświatowych celów i zadań. Pojęcia jakości edukacji zawierają i jakość przygotowania kadry, i jakość warunków finansowych, jakość technologii i jakość conceptualnego kursu kierowania, czyli wszystko to, co wpływa na jakość „produkcji” uczelni, a „produkcją” uniwersytetu jest absolwent, który otrzymuje edukację lepszej czy gorszej jakości [8]. W najszerszym rozumieniu termin „jakość edukacji” rozpatrywane jest jako jedność komponentów, które należy wymierzać dla otrzymania uogólnionej oceny i realizowania kierownictwa odpowiednio do polepszenia osiągniętej jakości. [6].

Głównym klientem jakości edukacji oczywiście, że jest student i jego rodzice. Dlatego właśnie oni są głównym wskaźnikiem jakości nadania usług oświatowych w określonym zakładzie. Z uchwaleniem nowego *Prawa Ukrainy „O wykształceniu wyższym”* studenci i ich rodzice będą mieć możliwość otrzymywać jeszcze bardziej przejrzysty obraz działalności uniwersytetów, szkół wyższych, kolegów i tym podobne. W celu implementacji *Prawa Ukrainy „O wykształceniu wyższym”* przez Państwową Uczelnię „Przykarpacki Uniwersytet Narodowy imienia Wasyla Stefanyka” opracowano projekt „Model działalności szkół wyższych w sprawach zapewnienia jakości nadania usług edukacyjnych”, priorytetowymi zadaniami którego wyznaczono: definicjonowanie oraz interpretacja treści i współzależność pojęć „jakość”, „kultura jakości”, „jakość nadania usług edukacyjnych” uczestnikami procesu oświatowego; poznanie i uogólnienie międzynarodowego, europejskiego i ojczyźnianego doświadczenia kształtowania kultury jakości. [11].

System zabezpieczenia przez Uczelnię jakości działalności edukacyjnej i jakości wykształcenia wyższego (system wewnętrznego zabezpieczenia jakości) przewiduje realizowanie takich procedur i środków, jak wyznaczenie zasad i procedur zabezpieczenia jakości wykształcenia wyższego; realizowanie monitorowania oraz okresowego przeglądu

programów edukacyjnych; coroczne ocenianie osób, które zdobywają wykształcenie wyższe, naukowo-pedagogicznych i pedagogicznych pracowników uczelni wyższej i regularne ogłoszenie wyników takich ocen na oficjalnej stronie internetowej szkoły wyższej, na informacyjnych stoiskach i w jaki bądź inny sposób; zabezpieczenie wzrostu kwalifikacji pedagogicznych, naukowych i naukowo-pedagogicznych pracowników; zabezpieczenie obecności koniecznych środków dla organizacji procesu edukacyjnego, w tym samodzielnej pracy studentów, według każdego programu oświatowego; zabezpieczenie obecności systemów informacyjnych dla efektywnego kierownictwa procesem edukacyjnym; gwarantowanie publicznego charakteru informacji o programach oświatowych, poziomach wykształcenia wyższego i kwalifikacjach; zabezpieczenie efektywnego systemu zapobiegania i ujawnienia plagiatu akademickiego w pracach naukowców uczelni i osób, które otrzymują wykształcenie wyższe; innych procedur i środków. W celu stworzenia środowiska, które sprzyja nauczaniu i pracy, pragnieniu do prawdy, wymianie wiedzą, wprowadzeniu innowacji, intelektualnemu rozwojowi studentów i pracowników, wsparciu szczególnej uniwersyteckiej kultury stosunków wzajemnych, wzmocnieniu obrazu i rzeczowej opinii Uczelni, wspólnotą uniwersytecką opracowano i uchwalono Kodeks honorowy. W tym kontekście jakość edukacji absolwenta Uczelni można rozpatrywać jak jego odpowiedniość (adekwatność) uchwalonym w dokumentach oświatowych (doktrynie, standardach państwowych, programach nauczania i tym podobne) socjalnym wymagom i normom.

Ocenianie jakości edukacji musi realizować się w celu:

- udoskonalenia środków pedagogicznych;
- wyznaczenia skuteczności nauczania i wychowania studentów;
- porównania szkół wyższych, ustalenia rankingu ich popularności;
- wyznaczenia efektywności wykorzystania kosztów;
- planowania i prognozowania rozwoju dziedziny edukacyjnej;
- kształtowania polityki oświatowej;
- wyznaczenia prestiżu i konkurencyjności narodowego systemu edukacji.

Odpowiednio, monitorowanie w systemie edukacji uniwersyteckiej to procedura systemowa, która nie jest ograniczona tylko funkcją kontroli. Niewątpliwie, zbiór informacji o stanie obiektu badania i warunki jego funkcjonowania, jego analiza i uogólnienie jest koniecznym warunkiem przeprowadzenia monitorowania. Jednak jego cel jest o wiele szerszy i głębszy. On polega nie tylko w obserwowaniu stanu pewnego obiektu działalności edukacyjnej, a szybciej jest skierowany na wyjaśnienie czynników, które są potrzebne dla jego rozwoju, zmiany sytuacji i tym podobne. A to należy do zakresu oceniania, które odgrywa produktywną rolę w określeniu jego przyszłych zmian i rozwoju. To znaczy zasadnicza część monitorowania to opracowanie stanu funkcjonowania pewnego obiektu badania (w naszym przypadku – Uczelni) nie jest celem samym w sobie, lecz robi się tylko przesłanką wyboru strategii zmian, koniecznych dla jej rozwoju, i poszukiwania sposobów jej realizacji.

Wnioski z badań przedstawionych w artykule oraz perspektywy dalszych badań naukowych w tym kierunku.

Problema monitorowania jakości edukacji wyznaczona jako jeden z głównych w czołowych krajach świata. Przecież jakość edukacji, jakość życia we wszystkich jego wielobarwności jest wartością, do której człowiek ciągnie jak do najwyższego celu społecznego. Ważność uczestnictwa Ukrainy w różnorodnych międzynarodowych badaniach monitoringowych tłumaczy się integracją naszego państwa do światowych i europejskich przestrzeni oświatowych oraz procesami modernizacji edukacji i systemu

państwowego kierownictwa nią. Monitorowanie w systemach socjalno-pedagogicznych, które przedstawia szkołę wyższą, to system informacyjny, który stale zmienia się dzięki ciągłości obserwacji pewnego obiektu za wyznaczonymi parametrami, czynnikami i kryteriami odpowiednio do prognozowania jego przyszłego rozwoju.[4, c. 33].

Bibliografia

1. Андрущенко В. Філософія освіти XXI століття: пошук пріоритетів. Філософія освіти. 2005. №1. С. 5-17.
2. Закон України “Про вищу освіту” (2014) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
3. Кісіль М. В. Оцінка якості вищої освіти. Вища освіта України. 2009. № 14. С. 82–87.
4. Кондур О. Сучасний викладач у студентоцентричній моделі освітнього процесу університету. Системний підхід при забезпеченні якості вищої освіти в Україні. Ів-Франківськ: Просвіта, 2016. С.33-35.
5. Лукіна Т. Якість освіти. Енциклопедія освіти. Академія наук України ; головн. ред. В. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
6. Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи /за заг. ред. О. І. Локшиної. Київ : К.І.С., 2004. 128 с.
7. Національна доктрина розвитку освіти. Нормативно-правове забезпечення освіти. У 4 ч. Харків: Вид. Гр. “Основа”, 2004. Ч. 1. С.5-24.
8. Якісна освіта: молодь, виклики, тенденції та пріоритети. Міжнародна конференція з освіти. Женева, вересень 2004 р., 47 сесія ЮНЕСКО. [online]. Режим доступу [HTTP :<http://www.ibe.unesco.org/international/ICE47/English>]
9. Яхнін Я. К. Сучасні підходи до якості освіти. Київ : Наук. думка, 2006. 143 с.
10. Chervinska I. Nykorak J. Organizing management of research activities of the future teachers in European educational space. Information technology in selected areas of management. Monographic. Scientific editor: L. Petryshyn. Krakow: AGH im. S. Staszica, 2016. pp. 65-91. (298 p.)
11. Mykhaylyshyn G. Internal quality assurance System University of education. Mountain School of Ukrainian Carpaty. 2016. № 14. p.5-7.

References

1. Andrushchenko V. Filosofia osvity XXI stolittia: poshuk prioritetiv. Filosofiya osvity. 2005. №1. S. 5-17.
2. Zakon Ukrainy “Pro vyshchu osvitu” (2014) [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
3. Kisil M.V. Otsinka yakosti vyshchoyi osvity. Vyshcha osvita Ukrainy. 2009. № 14. S. 82–87.
4. Kondur O. Suchasnyy vykladach u studentotsentrychniy modeli osvitnzoho protsesu universytetu. Systemnyy pidkhid pry zabezpechenni zakosti vyshchoyi osvity v Ukraini. Ivano-Frankivsk: Prosvita, 2016. S.33-35.
5. Lukina T. Yakist osvity. Entsyklopediya osvity. Academiya Nauk Ukrainy; holov.redactor V. Kremen. Kyiv: Yurinkom Inter, 2008. 1040 s.
6. Monitoryng yakosti osvity: svitovi dosiahnennya ta ukrainski perspektyvy. / za zah. red. O. I. Lokshynoyi. Kyiv: K.I.S., 2004. 128 c.
7. Natsionalna doctryna rozwytku osvity. Normatyvno-pravne zabezpechennya osvity. U 4 ch. Charkiv: Vyd. Hr. “Osnova”, 2004. Ch. 1. S.5-24.
8. Yakisna osvita: molod, vyklyky, tendentsiyi ta priorytety. Mizhnarodna konferentsiya z osvity. Zheneva, veresen 2004 r., 47 sesiya YUNESKO. [online]. Rezhym dostupu [HTTP :<http://www.ibe.unesco.org/international/ICE47/English>]
9. Yakhnin Ya.K. Suchasni pidkhody do yakosti osvity. Kyiv: Nauk. dumka, 2006. 143 s.
10. Chervinska I. Nykorak J. Organizing management of research activities of the future teachers in European educational space. Information technology in selected areas of management. Monographic. Scientific editor: L. Petryshyn. Krakow: AGH im. S. Staszica, 2016. pp. 65-91. (298 p.)
11. Mykhaylyshyn G. Internal quality assurance System University of education. Mountain School of Ukrainian Carpaty. 2016. № 14. p.5-7.

Одержано статтю: 4.10.2018

Прийнято до друку: 18.11.2018